

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Вищий державний навчальний заклад України
«УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

**МАТЕРІАЛИ НАВЧАЛЬНО-
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

Полтава – 2014

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
Вченої ради ВДНЗУ «УМСА»
від 19 червня 2013 р., протокол №10

Редакційна колегія:

- проф. Ждан В.М.** – ректор академії, головний редактор
- проф. Бобирьов В.М.** – перший проректор з науково-педагогічної роботи,
відповідальний редактор
- д.біол.н. Білаш С.М.** – начальник навчального відділу
- доц. Лещенко Т.О.** – зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
- доц. Бєляєва О.М.** – доцент кафедри іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією
- доц. Карпенко О.О.** – доцент кафедри дитячої терапевтичної стоматології
з профілактикою стоматологічних захворювань
- доц. Чорна І.О.** – доцент кафедри загальної хірургії з доглядом за хворими
- доц. Ярмола Т.І.** – доцент кафедри внутрішньої медицини № 2
з професійними хворобами
- Нетудихата О.М.** – зав. навчально-методичного кабінету

результатів попередньо засвоєних знань і нових потреб. Цей принцип досягається шляхом спадкоємності матеріалу, що викладається на різних етапах післядипломної освіти – в інтернатурі, під час навчання на циклах тематичного вдосконалення та на передатестаційних циклах.

10. Принцип розвитку особи, яка навчається. Навчання на післядипломному етапі спрямоване на вдосконалення особистості в цілому, створення здібностей до самонавчання, освоєння нового в процесі практичної діяльності людини.

Отже, післядипломна освіта лікарів-стоматологів, яка сприяє підвищенню кваліфікації лікарів-спеціалістів, має низку суттєвих особливостей, що вимагають використання принципово іншого підходу до навчального процесу. Наведені нами принципи дозволяють певною мірою врахувати особливості та підвищити ефективність навчального процесу на факультеті післядипломної освіти.

Список використаної літератури

1. Дубасенюк О.А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти // Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін зб. наук.-метод. праць; за ред. О.А. Дубасенюк – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2004. – С. 3–14.
2. Инновационно-образовательные технологии и эффективная организация учебного процесса в медицинском вузе. Бузовская педагогика: материалы конференции; гл. ред. С.Ю. Никулина. – Красноярск : Версо, 2011. – 477 с.
3. Скаун В.А. Организация и методика профессионального обучения: [учебн. пособие.] / В.А. Скаун. – М. Форум: ИНФРА-М 2007. – 336 с.

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ СТИЛЬОВИХ КОНЦЕПЦІЙ ВИКЛАДАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Шиленко Д.Р., Писаренко О.А.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Стаття присвячена стилям викладання в післядипломній освіті. Підкреслена необхідність варіативно-індивідуалізованого підходу до осіб, що навчаються, і соціальних груп, сформованих із них. Обґрунтована роль акультурації у формуванні особистості викладача.

Ключові слова: методологія, стиль, викладання, матеріал, індивідуальний підхід.

Діяльність викладача, як і будь-яка інша, характеризується певним стилем. Стиль викладання – це стійка система способів, прийомів діяльності, манери поведінки викладача, виявляється в різних умовах її існування, професійно вироблена, але поєднана з його індивідуальністю. Стиль поведінки, незалежно від того, розроблена вона самостійно чи запозичена, заснований на моделі взаємодії з людьми. Більшість цих моделей давно вивчена й обґрунтована [2]. Вони є технічною основою процесу викладання. Не викликає сумнівів, що викладач має володіти широким спектром стилів, які він може застосовувати залежно від поставленого завдання й аудиторії. Цей спектр може бути суттєво розширений шляхом вивчення розроблених моделей взаємодії з аудиторією. З огляду на неоднорідність цільової аудиторії в післядипломній освіті (лікарі-курсанти, лікарі-інтерни) питання про вибір моделі взаємодії зі слухачами певних циклів потребує вивчення.

Метою нашого дослідження було вивчення основних стилів викладання.

Матеріали і методи

Акультурація – термін, уведений Clark C. [1]. Означає індукцію в суспільство педагогів і їхньої професійної субкультури. Через акультурацію вчителі здобувають стилістику поведінки, яка більше характерна для них не як конкретних індивідумів, а як певного соціуму, що веде педагогічну діяльність. Для процесу акультурації молодого викладача дуже важлива модель поведінки його першого наукового наставника - викладача, професора, куратора. Це надає молодому спеціалісту певного консерватизму (стереотипу поведінки), що може вплинути на складність упровадження інноваційних навчальних технологій. За цією концепцією, процес акультурації залучає молодого педагога до стилістики з домінуванням лекційної складової: особі, яка навчається, «дають» новий матеріал, потім вона отримує домашнє завдання, як правило, щось вивчає додатково, на наступному занятті проводиться перевірка знань, засвоєних у першій і другій «фазах».

Насправді ж маємо широке різноманіття стилів викладання. Відомий психолог В. А. Кан-Калик виділяв такі стилі викладання [5]:

1. Спілкування на основі високих професійних установок викладача, його ставлення до діяльності викладача в цілому.

2. Спілкування на основі дружнього ставлення. Воно передбачає захопленість спільною справою. Викладач виконує роль наставника, старшого товариша, учасника спільної навчальної діяльності. Однак при цьому слід уникати панібратства. Особливо це стосується молодих викладачів, які не бажають потрапити в конфліктні ситуації.

3. Спілкування-дистанція належить до найпоширеніших типів викладання. У цьому випадку у взає-

минах постійно простежується дистанція у всіх сферах, у навчанні, з посиланням на авторитет і професіоналізм, у вихованні з посиланням на життєвий досвід і вік. Такий стиль формує відносини вчитель - учні.

4. Спілкування-залякування - негативна форма спілкування, антигуманна, що розкриває викладацьку неспроможність особи, яка до неї вдається.

5. Спілкування-загравання, властиве молодим викладачам, які прагнуть до популярності. Таке спілкування забезпечує лише помилковий, дешевий авторитет.

Найчастіше в практиці викладання буває поєднання стилів у тій чи іншій пропорції, коли домінує один із них.

Серед розроблених останніми роками за кордоном класифікацій стилів викладання зацікавлює типологія професійних позицій учителів, запропонована М. Тален [3, 4].

Модель I - "Сократ". Це вчитель із репутацією шанувальника суперечок і дискусій, який навмисно їх провокує на заняттях. Йому властиві індивідуалізм, несистемність у навчальному процесі через постійні конфронтації з учнями, які посилюють захист власних позицій, вчать їх відстоювати.

Модель II - "Керівник групової дискусії". Головним у навчально-виховному процесі вчитель вважає досягнення згоди і встановлення співпраці між учнями, відводячи собі роль посередника, для якого пошук демократичної згоди важливіший результату дискусії.

Модель III - "Майстер". Учитель виступає як зразок для наслідування, що підлягає безумовному копіюванню, і перш за все не стільки в навчальному процесі, скільки у ставленні до життя взагалі.

Модель IV - "Генерал". Уникає будь-якої двозначності, підкреслено вимогливий, жорстко домагається слухняності, оскільки вважає, що завжди і у всьому правий, а учень, як армійський новобранець, мусить беззаперечно підкорятися відданому наказові. За даними автора типології, цей стиль у практиці викладання поширеніший, ніж усі інші, разом узяті.

Модель V - "Менеджер". Стиль, пов'язаний з атмосферою ефективної діяльності групи, заохоченням її ініціативи і самостійності. Учитель прагне до обговорення з кожним сенсу розв'язуваного завдання, якісного контролю й оцінки результату.

Модель VI - "Тренер". Атмосфера спілкування в групі пронизана духом корпоративності. Учні подібні гравцям однієї команди, де кожен окремо не важливий як індивідуальність, але всі разом вони можуть багато чого. Учителю відводиться роль натхненника групових зусиль, для якого головне - остаточний результат, блискучий успіх, перемога.

Модель VII - "Гід". Утілений образ «ходячої енциклопедії». Лаконічний, точний, стриманий. Відповіді на всі запитання йому відомі заздалегідь, як і самі запитання. Технічно бездоганий і саме тому часто відверто нудний.

М. Тален спеціально вказує на основу, закладену в типологізацію: вибір ролі викладачем на підставі власних потреб, а не потреб учнів. По суті, викладачі підходять до навчання з різними ступенями теплоти, комунікабельності, академічної освіти і концептуальної розробки, і ми бачимо все це в стилістичних варіаціях. Пересічний викладач навряд чи може бути однозначно віднесений до якогось одного з перерахованих типів. Більше того, стиль викладача-майстра може варіювати залежно виду цільової аудиторії, її віку, фахового рівня. Оптимальний індивідуальний стиль - це такий стиль викладання, який дозволяє максимально повно використовувати сильні сторони викладача і за можливості компенсувати слабкі сторони його темпераменту, характеру, здібностей і особистості в цілому. Для кожного професійного викладача найважливіше завдання - виробити власний індивідуальний стиль у викладацькій діяльності зі стійко позитивним типом взаємин із учнями.

Висновок. Застосування кожного з описаних стилів може бути методично обґрунтоване залежно від поставленого завдання і наявної ситуації. Акультурація, властива педагогу як людині, часто призводить до неусвідомленого вибору стилістики викладання. Одного разу обраний таким чином стиль міцно закріплюється у свідомості молодого викладача, що згодом призводить до звуження індивідуалізації навчального процесу і знижує його ефективність. Створення і відпрацювання тактичних прийомів, які дозволяють викладачу використовувати стиль поведінки залежно від ситуації і завдань, нині стають пріоритетним методологічним напрямом у практиці післядипломної освіти.

Список використаної літератури

1. Clark C. Teacher's thought processes / C. Clark, P. Peterson // In M. Wittrock (Ed.), Handbook of research on teaching - New York : Macmillan, 1986. - P. 142-159.
2. Models of teaching (8th ed) / [Joyce B., Hrycauk M., Calhoun E., Hrycauk W.]. - Boston : Allyn Bacon, 2006. - P. 102-108.
3. Аверин В.А. Аккультурация / В.А. Аверин // Антология исследований культуры. - СПб. : Университетская книга, 1997. - Т.1. Интерпретация культуры. - С. 251-279.
4. Анцыферова Л. И. Развитие личности специалиста как субъекта своей профессиональной жизни / Л. И. Анцыферова - М. 1991. - С. 128-130.
5. Ядов В. А. Социальная идентичность личности / В. А. Ядов - М. Мир, 1994. - С. 42-51.